

D4.3. Συστάσεις για τα Προγράμματα Δραστήων στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών στην Κύπρο

Funded by
the European Union

Association NAlA

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

www.work-with-perpetrators.eu

D4.3 European recommendations for perpetrator work in multiagency collaboration WP4 Piloting

Contributors: Una casa per l'uomo societa cooperativa sociale (UCPU), Association NAIA (NAIA), European network for the work with perpetrators of domestic violence e.V. (WWP), Union of Women Associations of Heraklion (UWAH), Association for the prevention and handling of violence in the family (SPAVO).
February 2024

Disclaimer

The content of this document represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Association NAIA

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

D4.3. Συστάσεις για τα Προγράμματα Δραστών στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών στην Κύπρο

Εισαγωγή	4
Ευρωπαϊκό Υπόβαθρο	4
Υπόβαθρο ASAP 2.0	5
Στόχοι του έργου ASAP 2.0	6
Αναβάθμιση του έργου (από ASAP σε ASAP 2.0)	7
Στόχοι του Πρωτοκόλλου ASAP 2.0	7
Μοντέλο Συνεργασίας ASAP 2.0	9
Μεθοδολογία	10
Περίοδοι Έκτακτης Ανάγκης	10
Προστασία των Παιδιών	11
Διαδικτυακή βία	12
Αξιολόγηση Επικινδυνότητας	13
Αξιολόγηση της Αλλαγής	13
Αξιολόγηση του Κίνδυνου Υποτροπής	14
Η περίπτωση της Κύπρου	15
Πολιτικό Πλαίσιο	15
Διοικητικές Πτυχές	16
Νομοθετικές Πτυχές	17
Διαδικαστικές Πτυχές	17
Συνοπτική Παρουσίαση των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα	18
Συστάσεις	19
Βιβλιογραφία	21

Εισαγωγή

Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα στο πλαίσιο της έμφυλης βίας: Η περίπτωση της Κύπρου

Η παρούσα έκθεση, η οποία αναπτύχθηκε στα πλαίσια του έργου ASAP 2.0, παρουσιάζει την επιτακτική ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των προγραμμάτων για τους δράστες και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα για την αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο, Βασισμένο στο προγενέστερό του έργο, το ASAP 2.0 στοχεύει στην καθιέρωση τυποποιημένων διαδικασιών για συντονισμένη δράση μεταξύ των αρμόδιων φορέων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Εστιάζοντας στην συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών και τη συστημική συνεργασία, το έργο ανέπτυξε πρωτόκολλο συνεργασίας και εργαλεία με στόχο την πρόληψη των περιστατικών υποτροπής των δραστών και την ενίσχυση της προστασίας των θυμάτων. Η μεθοδολογία του έργου αναβαθμίστηκε σημαντικά για την αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων προκλήσεων όπως αυτή της διαδικτυακής βίας, της προστασίας των παιδιών και των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, η οποία αναπροσαρμόστηκε για να αντικατοπτρίζει καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Μετά από ανάλυση του Κυπριακού πλαισίου, διαμορφώθηκαν εθνικές συστάσεις για την αντιμετώπιση των ελλείψεων στα επίπεδα του πολιτικού, διοικητικού, νομικού και διαδικαστικού πλαισίου που σχετίζονται με τη έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία. Οι συστάσεις επισημαίνουν την ανάγκη για την ανάληψη πολιτικής δέσμευσης, την εναρμόνιση των νομικών πλαισίων, την επαρκή χρηματοδότηση και τη διαρκή συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Συμπερασματικά, το μοντέλο συνεργασίας ASAP 2.0 προσφέρει μια σαφώς δομημένη και ευέλικτη προσέγγιση για την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, δίνοντας έμφαση στην προστασία των θυμάτων, την ανάληψη ευθυνών από τους δράστες και την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας. Η έκθεση υπογραμμίζει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, της εναρμόνισης όλων των σχετικών υπηρεσιών με το νομικό πλαίσιο και του συντονισμού των διαδικασιών, καθώς και της παροχής επαρκούς χρηματοδότησης για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής υποστήριξης των επιζώντων και της ανάληψης ευθυνών από τους δράστες εν μέσω των προκλήσεων που θέτουν η έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία.

Ευρωπαϊκό Υπόβαθρο

Η συνεργασία μεταξύ των προγραμμάτων δραστών και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα θεωρείται ένα από τα καθοριστικά στοιχεία για την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σημείο αναφοράς αποτελεί η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (CoE, 2011), η οποία στο Άρθρο 16, το οποίο αφορά στα "Προγράμματα προληπτικής παρέμβασης και θεραπείας" για άνδρες δράστες έμφυλης βίας, υποδεικνύει την ανάγκη, όπου αυτό κρίνεται κατάλληλο, να "δημιουργηθούν και να εφαρμοστούν τα προγράμματα αυτά σε στενή συνεργασία με εξειδικευμένες υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα." (παρ. 3). Ωστόσο, η Σύμβαση δεν παρέχει καμία ένδειξη για την μεθοδολογία του τρόπου υλοποίησης της συνεργασίας. Η εφαρμογή της συνεργασίας αυτής είχε προταθεί και σε προηγούμενη φάση από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2002, μέσω των Συστάσεων της Επιτροπής των Υπουργών (2002) 5 προς τα Κράτη-Μέλη στο Άρθρο 53 ("Παρεμβατικά προγράμματα δραστών βίας" - άρθρα 50-53), το οποίο συνιστά "την διασφάλιση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των παρεμβατικών προγραμμάτων δραστών και των προγραμμάτων που αφορούν την προστασία των γυναικών."

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα προγράμματα δραστών θεωρούνται "αναπόσπαστο μέρος μιας ολιστικής παρέμβασης", όπως αναφέρεται επίσης στις κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Δικτύου

WWP, το οποίο υπογραμμίζει πώς "Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συνεργαστούμε στενά με υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς γυναίκες- θύματα και τα παιδιά τους για να διασφαλίσουμε την ασφάλειά τους." Τα **Ευρωπαϊκά Πρότυπα για τα Προγράμματα Δραστήων** τα οποία δημοσιεύτηκαν πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο WWP επεξηγούν περαιτέρω την έννοια αυτή: Τα προγράμματα δραστήων συνεργάζονται με υπηρεσίες που προσφέρουν έγκαιρη και εξατομικευμένη υποστήριξη προς τις γυναίκες επιζώντες βίας, ενώ παράλληλα εργάζονται για να μετριάσουν οποιουδήποτε κινδύνους μπορεί να προκύψουν για τα θύματα από τη συμμετοχή του δράστη στο πρόγραμμα.

Η ανάγκη για αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ Προγραμμάτων Δραστήων και Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα έχει υπογραμμιστεί από διάφορες εκθέσεις και μελέτες στην Ε.Ε. οι οποίες αναφέρουν ότι αποτελεί μια κατάλληλη στρατηγική για την πρόληψη και αντιμετώπιση νέων μορφών βίας, όπως η διαδικτυακή βία αλλά και για την αντιμετώπιση της αύξησης της ενδοοικογενειακής βίας λόγω των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης όπως αυτές που προκλήθηκαν από τη νόσο COVID.

Στην ετήσια έκθεσή της, η GREVIO υπογράμμισε την άνοδο της διαδικτυακής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών κατά τη περίοδο των παγκόσμιων περιορισμών και απαγορεύσεων κυκλοφορίας λόγω της πανδημίας, καθώς και ως αποτέλεσμα της διαδικτυακής βίας κατά των γυναικών μέσω τεχνολογιών. Η **GREVIO παροτρύνει μια συντονισμένη προσέγγιση και συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών** όπως προτείνει η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Αντίστοιχα, μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του κοινοβουλίου της Ε.Ε. στον απόηχο της πανδημίας COVID-19 προτρέπει την εφαρμογή μιας συστημικής προσέγγισης των περιστατικών της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, η οποία περιλαμβάνει συνεχή και ταυτόχρονη παρακολούθηση, εκτίμηση και αξιολόγηση και από τις δύο πλευρές, κυρίως σε καταστάσεις έκτακτου ανάγκης (όπως περιορισμοί ή απαγόρευση κυκλοφορίας), όπου υπάρχει αυξημένη επαφή μεταξύ δραστήων και θυμάτων, και έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των περιστατικών βίας.

Η μελέτη του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) του 2020 έδειξε ότι μία από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι φορείς παροχής υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της νόσου covid-19 ήταν ότι η στροφή στη διαδικτυακή εργασία κατέστησε δύσκολη την ακριβή αναγνώριση και αξιολόγηση τόσο των κινδύνων όσο και των μέτρων προστασίας των θυμάτων. Η απουσία διαθέσιμων εργαλείων αξιολόγησης της επικινδυνότητας δυσχεραίνουν περισσότερο τη διαδικασία εντοπισμού και αξιολόγησης και οι επαγγελματίες έπρεπε να βασίζονται στην υποκειμενική τους κρίση. Στις περιπτώσεις όπου υπήρχε συνεργασία μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών και άλλων αρμόδιων υπηρεσιών, αυτό βοήθησε στην ανάπτυξη εποικοδομητικών λύσεων για τη διαχείριση των υποθέσεων. Μία από τις συστάσεις πολιτικής που απευθύνει η έκθεση του EIGE είναι η ανάγκη επικαιροποίησης των διαδικασιών που ακολουθούν οι φορείς παροχής υπηρεσιών για την αξιολόγηση επικινδυνότητας των θυμάτων, ώστε να συμπεριληφθεί η παροχή υπηρεσιών εξ αποστάσεως.

Υπόβαθρο ASAP 2.0

Το έργο ASAP 2.0 διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της εφαρμογής του άρθρου 16 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το οποίο καθορίζει τη συμβουλευτική μέσω των προγραμμάτων για τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας ως καθοριστικό στοιχείο για την πρόληψη της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Στο άρθρο 16.3, υπογραμμίζεται η ανάγκη για συντονισμένες προσπάθειες μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα και των Εισαγγελέων του κράτους. Το έργο ASAP 2.0 επικεντρώνεται σε μια στοχευμένη προσέγγιση πρόληψης μέσω των παρεμβατικών προγραμμάτων δραστήων με στόχο την αποτροπή των περιπτώσεων υποτροπής.

Το έργο επικεντρώθηκε στη σημασία της συστημικής προσέγγισης και της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων, προσδιορίζοντας τα ως καθοριστικούς παράγοντες για την αποτελεσματικότητα των δράσεων που αποσκοπούν στην πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Χτίζοντας πάνω στο έργο που ξεκίνησε στα πλαίσια του "Α.Σ.Α.Ρ. – Μια Συστημική προσέγγιση για τους δράστες", το ASAP 2.0 κατάφερε να διευρύνει και να εκσυγχρονίσει τις προσπάθειες που

έγιναν. Το βασικό αποτέλεσμα του έργου A.S.A.P. ήταν το Πειραματικό Πρωτόκολλο, το οποίο περιγράφει μεθοδολογίες συνεργασίας και εργαλεία που επικεντρώνονταν στην αξιολόγηση του κινδύνου, αλλά και την αξιολόγηση των αλλαγών στη συμπεριφορά των δραστών.

Μια αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε για το Πειραματικό Πρωτόκολλο (P5.2 Έκθεση Τελικής Αξιολόγησης, Μάρτιος 2020) επιβεβαίωσε την αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν περιλάμβαναν στοιχεία που αφορούσαν τις αλλαγές στη συμπεριφορά των δραστών, αξιολόγηση του κινδύνου για τα θύματα και τη συχνότητα των περιστατικών υποτροπής. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική μείωση των αυτοαναφερόμενων συμπεριφορών συναισθηματικής κακοποίησης από τους άνδρες με την πάροδο του χρόνου, μείωση της συναισθηματικής, σωματικής και σεξουαλικής κακοποιητικής συμπεριφοράς όπως ανέφεραν τα ίδια τα θύματα, καθώς και μείωση του επιπέδου επικινδυνότητας, όπως ανέφεραν οι πάροχοι υπηρεσιών.

Η επιτυχία των προσπαθειών διάδοσης ενίσχυσε την πεποίθηση των επαγγελματιών και των εμπλεκόμενων φορέων σε όλη την Ευρώπη ότι ένα πρωτόκολλο συνεργασίας είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα των δράσεων με τους δράστες και τα θύματα. Εξέφρασαν επίσης την ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή του πρωτοκόλλου σε περισσότερες χώρες. Επισημάνθηκε ωστόσο, ότι παρότι το Πειραματικό Πρωτόκολλο του A.S.A.P. αποδείχθηκε αποτελεσματικό, δεν αντιμετώπισε ορισμένες θεμελιώδεις πτυχές για την διαχείριση υποθέσεων ενδοοικογενειακής και συντροφικής βίας, όπως για παράδειγμα η διαδικτυακή βία, οι πολιτικές προστασίας των παιδιών, καθώς και ζητήματα ηθικής και ασφάλειας. Επιπλέον, δεδομένου ότι το Πρωτόκολλο αναπτύχθηκε πριν από την πανδημία, δεν λήφθηκαν υπόψη η διαδικτυακή θεραπεία και οι διαδικτυακές συναντήσεις.

Στόχοι του έργου ASAP 2.0

Το έργο είχε ως στόχο την αντιμετώπιση θεμάτων που άπτονται της ασφάλειας των θυμάτων και της πρόληψη της βίας μέσω συλλογικών προσπαθειών με τη συμμετοχή επαγγελματιών που εργάζονται με δράστες και υπηρεσίες που παρέχουν υποστήριξη προς τα θύματα. **Οι συγκεκριμένοι στόχοι του έργου περιλαμβάνουν την πειραματική δοκιμή της μεθοδολογίας η οποία προωθεί τη συνεργασία, την πιλοτική εφαρμογή της στις χώρες της κοινοπραξίας και τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών.**

Το πρωτόκολλο συνεργασίας εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται τόσο δράστες όσο και θύματα, διευκολύνοντας έτσι τακτικές συναντήσεις μεταξύ των διαχειριστών περιπτώσεων για ανταλλαγή πληροφοριών και από κοινού αξιολογήσεις κινδύνου. Μετά την πιλοτική φάση εφαρμογής, το πρωτόκολλο ενσωματώθηκε στις μεθοδολογίες των εταίρων, ενώ η πλήρης εφαρμογή του θα προωθηθεί μέσω οργανωμένων δραστηριοτήτων για την ενίσχυση των ικανοτήτων των επαγγελματιών και δραστηριοτήτων διάδοσης. **Σκοπός του πρωτοκόλλου είναι η αύξηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων δραστών και η μείωση του επιπέδου επικινδυνότητας για τα θύματα, γυναίκες και παιδιά.** Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα αξιολογούνται μέσω συνεχούς αξιολόγησης, που διεξάγεται καθ' όλη τη διάρκεια του έργου. Πιο συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα θα μελετηθούν μέσω διάφορων εργαλείων, συμπεριλαμβανομένων των ερωτηματολογίων του IMPACT, και των από κοινού αξιολογήσεων επικινδυνότητας και αξιολογήσεων κινδύνου υποτροπής. Το έργο προβλέπει επίσης την αναθεώρηση του υπάρχοντος υλικού, των δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων, την πιλοτική εφαρμογή του πρωτοκόλλου συνεργασίας και των εργαστηρίων προώθησης και διάδοσης του έργου.

Το έργο αποσκοπεί στην επίτευξη απτών αποτελεσμάτων όσον αφορά τη μείωση της βίαιης συμπεριφοράς, την ενίσχυση της ασφάλειας των θυμάτων και την προώθηση ενός πλαισίου συνεργασίας και δεοντολογίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Αναβάθμιση του έργου (από ASAP σε ASAP 2.0)

Το έργο αναβαθμίζεται μέσω συμπληρωματικών δράσεων όπως:

- Η διαδικτυακή βία: Λήφθηκε υπόψη κατά την αναθεώρηση του εργαλείου αξιολόγησης επικινδυνότητας, με σκοπό να συμπεριληφθούν στοιχεία που σχετίζονται συγκεκριμένα με τη διαδικτυακή βία, την διαδικτυακή παρενοχλητική παρακολούθηση και τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας. Κατά τον επανασχεδιασμό του εργαλείου αξιολόγησης του κινδύνου υποτροπής, συμπεριλήφθηκε η διαδικτυακή έμφυλη βία ως μία από τις μορφές βίας που πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην αξιολόγηση. Η ασφάλεια των συσκευών και του διαδικτυακού χώρου εξετάστηκε σε συνάρτηση με τις διαδικτυακές συνεντεύξεις και τις ομαδικές συνεδρίες με τους δράστες ή θύματα/επιζώντες.
- Προστασία των παιδιών: για την αντιμετώπιση του θέματος οι εταίροι εισήγαγαν στο πρωτόκολλο ειδικές διαδικασίες για τη διασφάλιση της προστασίας των παιδιών στο πλαίσιο των προγραμμάτων. Τα στοιχεία που αφορούν τα παιδιά κατά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας, αναθεωρήθηκαν και βελτιώθηκαν.
- Νόσος Covid-19: Στο πρωτόκολλο συμπεριλήφθηκαν στοιχεία που σχετίζονται ειδικά με: α) μέτρα ασφαλείας για την παροχή προγραμμάτων και συνεντεύξεων, καθώς και για τις συναντήσεις με τους διαχειριστές περιπτώσεων β) πρόσθετοι κίνδυνοι που μπορεί να προκληθούν στα τα θύματα και σχετίζονται με τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας γ) διαδικασίες για την διασφάλιση της παροχής αποτελεσματικής διαδικτυακής συμβουλευτικής με δράστες και ταυτόχρονα να διασφαλίζεται η ασφάλεια των θυμάτων στο πλαίσιο των θεμάτων που σχετίζονται με τη νόσο Covid19.

Στόχοι του Πρωτοκόλλου ASAP 2.0

Το πρωτόκολλο αποσκοπεί στη δημιουργία μιας διατομεακής προσέγγισης μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών κατά της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας και βασίζεται σε μια τυποποιημένη συνεργασία μεταξύ των δύο βασικών υπηρεσιών που εργάζονται για την πρόληψη και την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος, των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα, η οποία έχει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- Καθορίζει διαδικασίες ανταλλαγής πληροφοριών με σαφή δομή μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, γεφυρώνοντας τα κενά και τους περιορισμούς που δημιουργήθηκαν από την έκτακτη πανδημία της νόσου Covid.
- Προωθεί μια ολιστική και πολυδιάστατη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των σύνθετων αναγκών που προκύπτουν από τη βία και την κακοποίηση.
- Διευκολύνει την έγκαιρη αναγνώριση της βίας, συμβάλλει στη μείωση της επικινδυνότητας για τις γυναίκες και τα παιδιά και, σε περιπτώσεις όπου κάποια από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες εντοπίσει περιστατικά υψηλού κινδύνου, επιτρέπει την άμεση λήψη μέτρων προστασίας και ασφάλειας.
- Αυξάνει την αποτελεσματικότητα των παρεμβατικών δράσεων προς τους δράστες μέσω της μείωσης των επεισοδίων υποτροπής, τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά το παρεμβατικό πρόγραμμα. Η ανταλλαγή πληροφοριών με τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα διασφαλίζει την ακριβέστερη εκτίμηση της κατάστασης, την παρακολούθησή καθ' όλη την διάρκεια του προγράμματος, και την αποτελεσματικότερη αξιολόγηση της επικινδυνότητας, (οι πληροφορίες που συλλέγονται από την πλευρά του δράστη συνδυάζονται με τις πληροφορίες που μοιράζονται τόσο από τα θύματα όσο και από τους επαγγελματίες που παρέχουν υποστήριξη), και την καλύτερη αξιολόγηση για τις αλλαγές στην συμπεριφορά του δράστη (και άρα έμμεση αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των Προγραμμάτων Δραστών).

- Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερος αποτελεσματική όταν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου ο δράστης και το θύμα ζουν μαζί, ιδίως κατά τη διάρκεια εγκλεισμού ή άλλων περιορισμών.

Η μεθοδολογία ASAP 2.0 περιλαμβάνει:

Αναθεώρηση του υφιστάμενου υλικού και εργαλείων: Το υπάρχον υλικό (το Πρωτόκολλο Λειτουργίας A.S.A.P., το εργαλείο για την αξιολόγηση επικινδυνότητας A.S.A.P., τα εργαλεία IMPACT) αναθεωρήθηκε για να ενσωματώσει την διαδικτυακή βία, πληροφορίες που σχετίζονται με τη νόσο COVID και την πολιτική προστασίας των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα:

Διαδικτυακή βία: Συμπεριλήφθηκαν στοιχεία που σχετίζονται συγκεκριμένα με τη διαδικτυακή βία, την παρενοχλητική παρακολούθηση μέσω διαδικτύου και τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνων. Το εργαλείο αξιολόγησης του κινδύνου υποτροπής επανασχεδιάστηκε για να συμπεριλάβει την διαδικτυακή έμφυλη βία ως μία από τις μορφές βίας που πρέπει να αξιολογείται. Επίσης, εξετάστηκε η ασφάλεια των ηλεκτρονικών συσκευών και του διαδικτυακού χώρου, σε συνάρτηση με τις διαδικτυακές συνεντεύξεις και τις ομαδικές συνεδρίες με τους δράστες ή θύματα/επιζώντες.

Προστασία των παιδιών: Οι εταίροι αντιμετώπισαν το εν λόγω θέμα, ενσωματώνοντας συγκεκριμένες διαδικασίες στο πρωτόκολλο με σκοπό την διασφάλιση της προστασίας των παιδιών στο πλαίσιο των προγραμμάτων που εφαρμόζονται. Τα στοιχεία που αφορούν τα παιδιά κατά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας, αναθεωρήθηκαν και βελτιώθηκαν.

Covid-19: Το θέμα της πανδημίας αντιμετωπίστηκε με τη συμπερίληψη στο πρωτόκολλο στοιχείων που αφορούν γενικά καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως οικονομικές κρίσεις, πόλεμοι, φυσικές καταστροφές/περιβαλλοντικές κρίσεις, επιδημίες κ.λπ. Τα στοιχεία αυτά αφορούν: α) μέτρα ασφαλείας για την παροχή των προγραμμάτων και των συνεντεύξεων, καθώς και για την πραγματοποίηση των συναντήσεων μεταξύ των διαχειριστών περιπτώσεων β) πρόσθετους κινδύνους για τα θύματα που συνδέονται με τους περιορισμούς που επιβάλλονται κατά τη διάρκεια της πανδημίας γ) διαδικασίες για την παροχή αποτελεσματικής διαδικτυακής συμβουλευτικής με δράστες η οποία θα διασφαλίζει την ασφάλεια των θυμάτων στο πλαίσιο καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Ανάπτυξη μιας "τυποποιημένης συμφωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών" (Π2.2) η οποία θα ρυθμίζει την επίσημη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών/φορέων, με ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα δεοντολογίας και ασφαλείας.

Έγινε επικαιροποίηση του πρωτοκόλλου και των εργαλείων στην Αγγλική γλώσσα, αλλά και σχετικές μεταφράσεις στα Ιταλικά, Βουλγαρικά, Γερμανικά και Ελληνικά. Πραγματοποιήθηκε επίσης πιλοτική εφαρμογή του πρωτοκόλλου στις συμμετέχουσες χώρες. Κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης, οι εταίροι συναντήθηκαν και συμμετείχαν σε συνεδρίες αξιολόγησης και υπέβαλαν σχετικές εκθέσεις προόδου. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του πρωτοκόλλου πραγματοποιήθηκε μέσω της σχετικής ανάλυσης των δεδομένων που συλλέχθηκαν.

Διεξάχθηκαν διάφορες δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων, όπως η εκπαίδευση νέων εταίρων του έργου και η κατάρτιση οργανισμών εκτός κοινοπραξίας για την χρήση των εργαλείων και την προτεινόμενη μεθοδολογία συνεργασίας.

Μοντέλο Συνεργασίας ASAP 2.0

Το πρωτόκολλο ASAP 2.0 εκπονήθηκε μετά την υπογραφή και επικύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Στην Ευρώπη, το κύριο έγγραφο αναφοράς για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας, που ασκείται από άνδρες, κατά των γυναικών και της βίας κατά των ανηλίκων (άμεσης και υποβοηθούμενης) είναι η "Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας" (Κωνσταντινούπολη, 7 Απριλίου 2011). Η Σύμβαση είναι το πρώτο διεθνές νομικά δεσμευτικό έγγραφο για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Ο κύριος στόχος της Σύμβασης είναι "...η προστασία των γυναικών από κάθε μορφή βίας, καθώς και η πρόληψη, η ποινική δίωξη και η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας". Ο στόχος αυτός επιδιώκεται μέσω δράσεων και παρεμβάσεων που αφορούν τρεις κύριους θεματικούς τομείς: 1. την πρόληψη της βίας 2. την προστασία των θυμάτων και 3. τη δίωξη των δραστών. Στο Κεφάλαιο III της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, τα προγράμματα δραστών ενδοοικογενειακής βίας αναφέρονται ως μία από τις πιθανές μορφές πρόληψης, σε συνδυασμό με άλλες δράσεις όπως η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η κατάρτιση των επαγγελματιών (άρθρα 13, 14 και 15).

Το Άρθρο 16 της Σύμβασης υπογραμμίζει την ανάγκη για συντονισμένες δράσεις μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών. Για το λόγο αυτό εκπονήθηκε το πρωτόκολλο με στόχο την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των προγραμμάτων δραστών και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Όταν αυτό είναι εφικτό, η συνεργασία αυτή θα πρέπει να επεκτείνεται και σε άλλες υπηρεσίες της χώρας που εμπλέκονται σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, όπως οι Υπηρεσίες Προστασίας των Παιδιών, οι Κοινωνικές Υπηρεσίες και η Αστυνομία.

Πρωταρχικός και σταθερός σκοπός του μοντέλου συνεργασίας ASAP είναι η προστασία τόσο των θυμάτων όσο και των μαρτύρων περιστατικών βίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Με άλλα λόγια, ο στόχος είναι η βελτίωση της παρέμβασης προς τους δράστες και η μείωση του κινδύνου για τα θύματα.

Το παρόν πρωτόκολλο αποτελεί μια αναθεωρημένη έκδοση του υφιστάμενου πρωτοκόλλου ASAP που αναπτύχθηκε κατά την υλοποίηση του έργου ASAP (Μια Συστημική προσέγγιση για τους δράστες, συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Πρόγραμμα REC 2019). Το πρωτόκολλο ASAP αποδείχθηκε ένα χρήσιμο εργαλείο για τη διαχείριση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ οργανώσεων και φορέων που παρέχουν υπηρεσίες σε δράστες και θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η επικαιροποιημένη έκδοση του πρωτοκόλλου ASAP λαμβάνει υπόψη παράγοντες που σχετίζονται με την κρίση της πανδημίας COVID-19, την προστασία των παιδιών, την ψηφιακή διάσταση της έμφυλης βίας, με σκοπό να μεγιστοποιηθεί η προστασία των θυμάτων σε περιπτώσεις κινδύνου υποτροπής ή περιπτώσεις μεγιστοποίησης της επικινδυνότητας. Επιπλέον, η επικαιροποιημένη έκδοση του πρωτοκόλλου ASAP αξιολογεί τις σημαντικότερες ευκαιρίες και προκλήσεις που προέκυψαν από την προκαταρκτική χαρτογράφηση των υφιστάμενων μορφών συνεργασίας και καλών πρακτικών στην Ευρώπη που πραγματοποιήσαν οι εταίροι του έργου με απώτερο στόχο την παροχή και διασφάλιση της προστασίας των γυναικών και των παιδιών θυμάτων βίας.

Το πρωτόκολλο παρέχει μια δομημένη και σταδιακά εξελισσόμενη διαδικασία ενεργούς συνεργασίας μεταξύ επαγγελματιών, προτείνει ένα ξεκάθαρο χρονοδιάγραμμα και θεματικό πλαίσιο, και ορίζει ένα δομημένο "χρονοδιάγραμμα συναντήσεων" για την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συνεργασία μεταξύ θεσμικών οργάνων και τον από κοινού προγραμματισμό. Το πρωτόκολλο ASAP 2.0 αποτελεί μια καθολικά εφαρμόσιμη και ευέλικτη οργάνωση, κατάλληλη για εφαρμογή σε κάθε περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας, ενώ μπορεί να προσαρμοστεί στην πραγματικότητα κάθε οργανισμού και στις δυνατότητες κάθε χώρας.

Μεθοδολογία

Το μοντέλο ASAP βασίζεται σε μια προσέγγιση "ολοκληρωμένης κοινοτικής ανταπόκρισης", η οποία λαμβάνει υπόψη τη σχέση μεταξύ των θυμάτων, των δραστών και του ευρύτερου κοινωνικού τους περιβάλλοντος, εφαρμόζοντας μια μεθοδολογία ("Πρωτόκολλο ASAP") η οποία βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ όλων των φορέων που εμπλέκονται στην πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Έτσι, το πρωτόκολλο ASAP παρέχει ένα εργαλείο που στοχεύει στην εφαρμογή μιας συστημικής συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα και των Προγραμμάτων Δραστών. Επιπλέον, όπου είναι δυνατόν, η συνεργασία αυτή πρέπει να διευρύνεται για υλοποίηση και σε άλλους τοπικούς φορείς και οργανώσεις που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Συγκεκριμένα, το πρωτόκολλο ASAP ορίζει ότι η συνεργασία μεταξύ των προαναφερθέντων υπηρεσιών πρέπει να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου και τα δύο μέλη ενός ζευγαριού (ή πρώην ζευγαριού) παρακολουθούν ένα πρόγραμμα (αντίστοιχα για θύματα και δράστες), και ιδιαίτερα εάν εκτιμάται ότι πρόκειται για κατάσταση υψηλής επικινδυνότητας.

Το μοντέλο ASAP αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα δεοντολογίας και ασφάλειας που σχετίζονται με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων. Όλες αυτές οι πτυχές ρυθμίζονται από την Τυποποιημένη Συμφωνία Συνεργασίας και Διασύνδεσης Φορέων (MSA) ASAP, η οποία πρέπει να υπογράφεται από όλους τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες πριν από την έναρξη της διαδικασίας συνεργασίας. Η συμφωνία αυτή (MSA) διέπει τη διαδικασία συνεργασίας και περιγράφει τις διαδικασίες και τα μέτρα που διασφαλίζουν ότι η ανταλλαγή πληροφοριών συμμορφώνεται με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) και τα σχετικά μέτρα για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υπό την προϋπόθεση της ρητής συγκατάθεσης του θύματος.

Περίοδοι Έκτακτης Ανάγκης

Οι περίοδοι έκτακτης ανάγκης, όπως το παράδειγμα της πρόσφατης πανδημίας του COVID-19, αποκάλυψαν τα προϋπάρχοντα κενά στην πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, και κατέδειξαν την επείγουσα ανάγκη για άμεση και συντονισμένη ανταπόκριση από όλους τους αρμόδιους φορείς για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που επηρεάζουν την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία. Οι περίοδοι έκτακτης ανάγκης απαιτούν γρήγορα και αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις του εγκλεισμού και να προστατευτούν όσοι έχουν ανάγκη. Στο πρωτόκολλο αναφέρεται ότι στα προγράμματα που παρέχουν υποστήριξη προς τα θύματα έχει γίνει μέχρι σήμερα μεγάλη προσπάθεια για χρήση ψηφιακών μέσων, όπως η εξ αποστάσεως συμβουλευτική και υποστήριξη (παροχή υποστήριξης μέσω διαδικτύου). Αυτές οι πρακτικές έχουν ως στόχο τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας, την πρόληψη περαιτέρω βίας, τη μείωση της υποτροπής και τη διαχείριση των επιπέδων επικινδυνότητας σε κρίσιμες περιόδους όπως η πανδημία.

Η ανάπτυξη ενός πρωτοκόλλου ειδικά προσαρμοσμένου στις διάφορες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σηματοδοτεί ένα κρίσιμο βήμα προς την ετοιμότητα και την ενσωμάτωση των ψηφιακών εργαλείων. Ειδικότερα, η παροχή εξ αποστάσεως συμβουλευτικής και υποστήριξης, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των διαφορετικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα άτομα κατά τη διάρκεια περιόδων κρίσεων. Η διαδικτυακή συμβουλευτική προσφέρει σειρά πλεονεκτημάτων, αναδεικνύοντας τον καθοριστικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι ψηφιακές πλατφόρμες στη διασφάλιση της ευημερίας των θυμάτων κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Στα σημαντικά πλεονεκτήματα περιλαμβάνονται θέματα προσβασιμότητας, απορρήτου και εμπιστευτικότητας, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην προώθηση και διασφάλιση συνεχούς φροντίδας και ενδυνάμωσης προς τα θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας.

- **Προσβασιμότητα:** Υπέρβαση των γεωγραφικών εμποδίων για την παροχή υποστήριξης σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές ή περιοχές που δεν εξυπηρετούνται επαρκώς.

- **Ιδιωτικότητα και εμπιστευτικότητα:** Παροχή ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τα θύματα χωρίς την ανάγκη να ταξιδέψουν, διασφαλίζοντας έτσι την ιδιωτικότητά τους.
- **Ευελιξία:** Παρέχεται η δυνατότητα στα θύματα να προγραμματίζουν τις συνεδρίες συμβουλευτικής κατά την κρίση τους, προσαρμοσμένα στις προσωπικές και επαγγελματικές τους υποχρεώσεις.
- **Διαρκής παροχή Φροντίδας:** Διασφάλιση ότι τα θύματα μπορούν να λαμβάνουν υποστήριξη χωρίς διακοπή, ακόμα και κατά τη διάρκεια κρίσεων, καταστάσεων εγκλεισμού ή οποιασδήποτε άλλης περίπτωσης που τους εμποδίζει να παρακολουθήσουν από κοντά συνεδρίες συμβουλευτικής.
- **Διευρυμένη εμπέλεια:** Διασφάλιση προσέγγισης ευρύτερου κοινού, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ενδεχομένως δεν θα είχαν ζητήσει βοήθεια μέσω παραδοσιακών υπηρεσιών που παρέχονται δια ζώσης.
- **Ενδυνάμωση:** Παροχή εργαλείων και πόρων στα θύματα για εξ αποστάσεως πρόσβαση, ενδυναμώνοντας τους προκειμένου να ανακτήσουν τον έλεγχο της κατάστασής τους και να ζητήσουν βοήθεια με τους δικούς τους όρους.

Προστασία των Παιδιών

Η ολιστική προσέγγιση που έχει αναπτύξει το ASAP δίνει έμφαση όχι μόνο στην ασφάλεια γυναικών-θύματων βίας, αλλά και στην προστασία των παιδιών. Το πρωτόκολλο ASAP αποσκοπεί στην διασφάλιση της ευημερίας, της αξιοπρέπειας και των ευρύτερων αναγκών των παιδιών που ενδέχεται να επηρεαστούν από την ενδοοικογενειακή βία. Πρωταρχικός σκοπός του πρωτοκόλλου είναι η διασφάλιση της προστασίας των παιδιών από την κακοποίηση, την κακομεταχείριση, την εκμετάλλευση και την παραμέληση, τόσο εντός όσο και εκτός από το πεδίο των προγραμμάτων για δράστες.

Η μεθοδολογία υπογραμμίζει τη σημασία της διεξαγωγής ενδεδειγμένων αξιολογήσεων επικινδυνότητας της κατάστασης για τα παιδιά σε κάθε στάδιο της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών. Με τον τρόπο αυτό, συλλέγονται πολύτιμες ενδείξεις και πληροφορίες σχετικά με την ευημερία των παιδιών που εμπλέκονται σε δυσμενείς καταστάσεις. Αυτή η προσέγγιση θέτει ως προτεραιότητα τα δικαιώματα και την προστασία των παιδιών, κυρίως στις περιπτώσεις όπου τα προγράμματα δραστών αφορούν συμμετοχή πατεράδων.

Επιπλέον, στις περιπτώσεις όπου πραγματοποιείται συνέντευξη απευθείας με παιδιά, το πρωτόκολλο υπογραμμίζει τη σημαντικότητα του να δοθεί η ανάλογη αξία και να ακουστούν οι απόψεις των παιδιών. Διασφαλίζει την εξασφάλιση ενημερωμένης συγκατάθεσης σε αρχικό στάδιο από τους γονείς κατά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας για τα παιδιά, και δίνει έμφαση στο να ενημερώνει με σχετικές πληροφορίες τα παιδιά αναφορικά με τα θέματα που θα συζητηθούν, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματός τους να αποσυρθούν από την διαδικασία οποιαδήποτε στιγμή. Η μεθοδολογία αυτή παρέχει επίσης υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, προσφέροντας στα παιδιά τη δυνατότητα να συνοδεύονται από κάποιον που εμπιστεύονται και με τον οποίο νιώθουν οικειότητα.

Τέλος, το πρωτόκολλο λαμβάνει υπόψη τις εξατομικευμένες ανάγκες των παιδιών με βάση το φύλο τους, εξασφαλίζοντας μια εξατομικευμένη προσέγγιση στη φροντίδα και την υποστήριξή τους.

Διαδικτυακή βία

Η πρόσφατη επικαιροποίηση του πρωτοκόλλου ASAP αναγνωρίζει την επιτακτική ανάγκη για αντιμετώπιση της διαδικτυακής βίας, ενός εξαιρετικά σημαντικού ζητήματος που επιδεινώθηκε κατά τη διάρκεια της επιβολής των παγκόσμιων περιορισμών και της απαγόρευσης κυκλοφορίας. Η GREVIO έχει επισημάνει την ανησυχητική αύξηση της διαδικτυακής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τονίζοντας τη σημασία μιας συντονισμένης προσέγγισης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Το πρωτόκολλο ASAP περιλαμβάνει πλέον εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τη διαδικτυακή βία, συμπεριλαμβανομένων των μορφών της διαδικτυακής παρενοχλητικής παρακολούθησης, της διαδικτυακής παρενόχλησης, της μη συναινετικής κοινοποίησης προσωπικού περιεχομένου, καθώς επίσης και βήματα για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση της διαδικτυακής βίας στον κυβερνοχώρο, με έμφαση στους κινδύνους που υπάρχουν κατά το σχεδιασμό μέτρων ασφάλειας στο τομέα της πληροφορικής, στην ασφάλεια κατά τη χρήση του διαδικτύου, στη βιωσιμότητα και αποτελεσματική υποστήριξη από τους επαγγελματίες, στην αξιολόγηση της επικινδυνότητας και στη διασφάλιση της προστασίας των παιδιών.

Συμμετέχοντες και Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, το πρωτόκολλο προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ των επαγγελματιών που εργάζονται με τον δράστη και το θύμα οι οποίοι αποτελούν (αποτελούσαν) ζευγάρι, καθώς και μεταξύ άλλων αρμόδιων επαγγελματιών από κρατικές και μη κρατικές υπηρεσίες και οργανισμούς που εμπλέκονται στην ίδια περίπτωση.

Η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και των εμπλεκόμενων οργανισμών χωρίζεται σε τρεις φάσεις:

1η Φάση: Συνάντηση μεταξύ ολόκληρης της ομάδας που αποτελείται από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες/οργανισμούς, προκειμένου να καθιερωθεί αμοιβαία κατανόηση της μεθοδολογίας και των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν, σε μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

2η Φάση: Συναντήσεις μεταξύ των διαχειριστών περιπτώσεων από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες ή φορείς, η οποία θα αποσκοπεί στην ανάλυση της διαδικασίας αξιολόγησης τόσο για το θύμα όσο και για τον δράστη. Αυτές οι συναντήσεις λαμβάνουν χώρα σε τακτικά διαστήματα μέχρι να παρακολουθήσουν και τα δύο άτομα που αποτελούν (αποτελούσαν) ζευγάρι τα αντίστοιχα προγράμματά. Η φάση αυτή αποσκοπεί στη:

- Συνεργασία με το/τη δικαιούχο λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που πραγματοποιείται παράλληλα από το άλλο μέλος του ζευγαριού
- Διαχείριση μη ρεαλιστικών προσδοκιών σχετικά με την άμεση βελτίωση της βίαιης συμπεριφοράς του (πρώην) συντρόφου
- Ενημέρωση του/της δικαιούχου ότι όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες συνεργάζονται και έχουν κοινό σκοπό.

3η Φάση: Αυτή η φάση περιλαμβάνει την αξιολόγηση και το κλείσιμο των περιπτώσεων, με πρόνοια παροχής περαιτέρω συναντήσεων για παρακολούθηση, αν αυτό κριθεί απαραίτητο.

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, οι διαχειριστές περιπτώσεων συζητούν τα ακόλουθα:

- **Κοινή αξιολόγηση επικινδυνότητας**, μέσω της ειδικής λίστας ελέγχου "Ενδείξεις επικινδυνότητας σε καταστάσεις κακοποίησης".
- **Αξιολόγηση της υποτροπής** η οποία πραγματοποιείται μέσω σύγκρισης των επεισοδίων υποτροπής που αναφέρθηκαν αντίστοιχα από τον δράστη και το θύμα και της καταγραφής στο ειδικό εργαλείο.

- **Αξιολόγηση αλλαγής σε ατομικό επίπεδο**, μέσω της κατά περιόδους χορήγησης του ερωτηματολογίου IMPACT, τόσο για τον δράστη όσο και για το θύμα, με σκοπό την αξιολόγηση αλλαγής (της συμπεριφοράς) σε ατομικό επίπεδο, σε διάφορες φάσεις της κοινής τους πορείας
- **Μέτρηση άλλων ποιοτικών στοιχείων** που δεν αποτελούν αντικειμενικούς παράγοντες κινδύνου αλλά συνιστούν κίνδυνο για το θύμα.

Πέρα από τις προγραμματισμένες συναντήσεις, ενθαρρύνονται επίσης οι άτυπες επαφές σε περιπτώσεις άλλων κρίσιμων γεγονότων, για τα οποία απαιτείται επανεκτίμηση του κινδύνου.

Αξιολόγηση Επικινδυνότητας

Το υψηλό επίπεδο θνησιμότητας και οι επιπτώσεις της βίας σε σωματικό και ψυχολογικό επίπεδο απαιτούν την επακριβή και αντικειμενική αξιολόγηση της επικινδυνότητας. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης προβλέπει ότι "τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση επικινδυνότητας πρόκλησης θανάτου, η σοβαρότητα της κατάστασης και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας διενεργείται από όλες τις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο και, εάν είναι αναγκαίο, να παράσχουν συντονισμένες υπηρεσίες για προστασία και υποστήριξη" (άρθρο 51 παράγραφος 1).

Η αξιολόγηση επικινδυνότητας θα πρέπει:

- Να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, τόσο κατά την έναρξη όσο και σε καθορισμένες χρονικές περιόδους κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές και τους παράγοντες άγχους που μπορεί να προκύψουν σε μια συγκεκριμένη κατάσταση βίας και κακοποίησης.
- Να διενεργείται από κοινού από όλους τους κρατικούς και μη-κρατικούς φορείς που εμπλέκονται στην υπόθεση.
- Να πραγματοποιείται μέσω αντικειμενικών εργαλείων, των οποίων η εγκυρότητα και η υπόσταση αναγνωρίζονται και τα οποία αναφέρονται σε διεθνείς συστάσεις επί του θέματος.

Το πρωτόκολλο ASAP ορίζει την κοινή αξιολόγηση της επικινδυνότητας ως ένα από τα υποχρεωτικά θέματα που πρέπει να προσεγγιστούν, τόσο μέσω ενός αντικειμενικού εργαλείου («Λίστα ελέγχου για την αξιολόγηση της επικινδυνότητας σε περιπτώσεις κακοποίησης») όσο και μέσω της ανάλυσης άλλων ποιοτικών στοιχείων, που προέρχονται από την άμεση επαφή τόσο με το θύμα όσο και με τον δράστη.

Αξιολόγηση της Αλλαγής

Η αξιολόγηση της αλλαγής της στάσης και της συμπεριφοράς των δραστών βίας είναι μια εξαιρετικά κρίσιμη πτυχή που σχετίζεται τόσο με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος δραστών όσο και με τη μείωση της επικινδυνότητας για τα θύματα. Το πρωτόκολλο ASAP περιλαμβάνει το εργαλείο IMPACT που αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο WWVP, ως ειδικό εργαλείο για την αξιολόγηση αλλαγής σε ατομικό επίπεδο. Η χορήγηση των ερωτηματολογίων IMPACT πραγματοποιείται, τόσο για τον δράστη όσο και για το θύμα, σε πέντε διαφορετικά στάδια του προγράμματος, ώστε να μετρηθεί η αλλαγή στη βίαιη συμπεριφορά του δράστη καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Για τα θύματα, το ερωτηματολόγιο IMPACT μπορεί να χορηγηθεί από την εμπλεκόμενη υπηρεσία παροχής υποστήριξης προς τα θύματα ή από τον επαγγελματία του Προγράμματος Δραστών που είναι υπεύθυνος για την επικοινωνία με το σύντροφο.

Αξιολόγηση του Κίνδυνου Υποτροπής

Η αξιολόγηση των περιστατικών υποτροπής είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, καθώς βοηθά στην κατανόηση της πιθανότητας επανάληψης περιστατικών υποτροπής και αντίστοιχα στην προσαρμογή των δράσεων παρέμβασης. Το πρωτόκολλο ASAP ενσωματώνει ένα ειδικό εργαλείο που επιτρέπει στους επαγγελματίες από κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία να καταγράφουν τα περιστατικά υποτροπής που αναφέρουν τόσο ο δράστης όσο και το θύμα. Αυτό επιτρέπει μια ολοκληρωμένη και κοινή αξιολόγηση, παρέχοντας έτσι ακριβέστερη κατανόηση της κατάστασης και διευκολύνοντας την ανάπτυξη στοχευμένων στρατηγικών παρέμβασης. Με τη συστηματική σύγκριση και ανάλυση αυτών των καταγεγραμμένων περιστατικών, το πρωτόκολλο δίνει τη δυνατότητα στους επαγγελματίες να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να προσφέρουν την κατάλληλη υποστήριξη τόσο στο θύμα όσο και στον δράστη, συμβάλλοντας τελικά στην πρόληψη πρόκλησης περαιτέρω βλάβης.

Η περίπτωση της Κύπρου

Η παρούσα ανάλυση εξετάζει τα υφιστάμενα πολιτικά, νομοθετικά, διοικητικά και διαδικαστικά πλαίσια, καθώς και τα πλαίσια συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο. Μέσω της ανάλυσης αυτής, επιδιώκουμε να εντοπίσουμε τα υπάρχοντα κενά εντός των προαναφερθέντων συστημάτων με σκοπό να διατυπωθούν συγκεκριμένες συστάσεις για τη χώρα. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη ειδικά προσαρμοσμένων προσεγγίσεων που θα προωθήσουν και θα εδραιώσουν τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) για την αποτελεσματική και ολιστική αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Μέσω της επισήμανσης των τομέων που χρήζουν βελτίωσης και την εισήγησης στοχευμένων στρατηγικών, η παρούσα ανάλυση αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνολικής αντιμετώπισης της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο, εξασφαλίζοντας καλύτερη υποστήριξη και προστασία για τα θύματα, ενισχύοντας παράλληλα τις προσπάθειες πρόληψης, σε εθνικό επίπεδο.

Πολιτικό Πλαίσιο

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι η πιο εκτενής διεθνής συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα με αντικείμενο την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας και για αυτόν ακριβώς τον λόγο εστιάζουμε την προσοχή μας στην εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο. Το 2017, η Ευρωπαϊκή Ένωση επικύρωσε τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και έκτοτε οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη συμφωνία υποχρεούνται να τηρούν επακριβώς τα αυστηρά, νομικά δεσμευτικά πρότυπα για την πρόληψη της έμφυλης βίας, την προστασία των θυμάτων και τη δίωξη των δραστών, γεγονός που σηματοδοτεί μια σημαντική παγκόσμια πρωτοβουλία.

Η Κύπρος υπέγραψε τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης τον Ιούνιο του 2015 και την επικύρωσε το Νοέμβριο του 2017. Η Σύμβαση τέθηκε επίσημα σε εφαρμογή στην Κυπριακή Δημοκρατία τον Μάρτιο του 2018. Το 2021 η Κυπριακή Δημοκρατία ψήφισε τον περί Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμο 115(1)/2021. Η νομοθεσία ποινικοποίησε διάφορες μορφές βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της τροποποίησης του ορισμού του βιασμού προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τη Σύμβαση. Επιπλέον, ο νόμος του 2021 ενσωμάτωσε τις διατάξεις του νόμου για την προστασία από την παρενόχληση και την παρενοχλητική παρακολούθηση και το νόμο του 2020 για την καταπολέμηση του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς. Επιπλέον, ο νόμος 115/2021 ποινικοποιεί κάθε σεξουαλική και έμφυλη παρενόχληση στο διαδίκτυο, όπως τη λήψη σεξουαλικών εικόνων/βίντεο χωρίς συγκατάθεση και τη διάδοσή τους στο διαδίκτυο. Επίσης, ως αποτέλεσμα της πρόσφατης τροποποίησης του νόμου 2021 για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, η γυναικοκτονία αναγνωρίζεται πλέον ως ξεχωριστό έγκλημα από την ανθρωποκτονία και επίσης ως μορφή βίας κατά των γυναικών.

Ως εκ τούτου, η κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης από την Κυπριακή Δημοκρατία οδήγησε στην εφαρμογή ποικίλων πολιτικών μέτρων για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και της βίας κατά των γυναικών, ενδυναμώνοντας τις εθνικές αρχές, όπως η αστυνομία, οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας, ώστε να εφαρμόζουν αποτελεσματικά το νόμο. Η επικύρωση αυτή εκσυγχρόνισε το νομικό πλαίσιο της Κύπρου για την αντιμετώπιση της βίας και τη διεύρυνση των πολιτικών οδών για την αντιμετώπιση της ανισότητας των φύλων και την προώθηση της ενδυνάμωσης των γυναικών. Η Κύπρος έχει καταρτίσει ένα εκτενές νομοθετικό κείμενο που ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της Σύμβασης, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης συνέταξε νομοσχέδιο για την εναρμόνιση της κυπριακής νομοθεσίας με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η οποία κυρώθηκε σε νόμο το 2017.

Οι εκτεταμένες διαβουλεύσεις με διάφορους εμπλεκόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των γυναικείων οργανώσεων και του Επιτρόπου Νομοθεσίας, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του νομοσχεδίου. Το νομοσχέδιο εισήγαγε τους ορισμούς της "βίας κατά των γυναικών" και της "έμφυλης βίας κατά των γυναικών", όπως διατυπώνονται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Ο πρωταρχικός στόχος της επικύρωσης της Σύμβασης στην Κύπρο ήταν ο καθορισμός των αδικημάτων που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία, την πρόληψη και καταπολέμηση των αδικημάτων αυτών, την προστασία των γυναικών από όλες τις μορφές βίας, την προώθηση της ισότητας των φύλων, τη θέσπιση ολοκληρωμένων πλαισίων και πολιτικών για την προστασία των θυμάτων και την προώθηση της συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο για την εξάλειψη της έμφυλης βίας. Αντίστοιχα, θεσπίζει την δημιουργία ενός οργανισμού αρμόδιου για το συντονισμό, το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Η Κύπρος έχει υιοθετήσει τις δράσεις και τους κανονισμούς της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και τους εφάρμοσε στις υπηρεσίες, ωστόσο βρίσκεται ακόμη υπό αξιολόγηση ο τρόπος με τον οποίο οι κανονισμοί εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο. Η GREVIO έχει εντοπίσει διάφορους τομείς που χρήζουν βελτίωσης προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της Σύμβασης. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην επείγουσα ανάγκη να διασφαλιστεί η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των ΜΚΟ και φορέων της κοινωνίας των πολιτών για την χάραξη πολιτικής και την υλοποίηση και προώθηση εκστρατειών ευαισθητοποίησης αναφορικά με όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών.

Διοικητικές Πτυχές

Το κυπριακό κοινωνικό σύστημα αποτελείται από κατά τόπους διαφορετικές κοινωνικές πραγματικότητες, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν γεωγραφικά, αλλά μοιράζονται παρόμοια στοιχεία κοινωνικής δυναμικής και κουλτούρας, λόγω του μικρού μεγέθους της χώρας. Ως αποτέλεσμα, οι πολιτικές και νομικές δράσεις προσεγγίζονται μέσω μιας ενιαίας μεθόδου, με κάθε κυβερνητική απόφαση να εφαρμόζεται σε εθνικό επίπεδο.

Στην Κύπρο, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες περιλαμβάνουν μια σειρά από διαδικασίες και πρωτόκολλα που χρησιμοποιούνται από κυβερνητικές υπηρεσίες και φορείς. Οι διαδικασίες αυτές έχουν σχεδιαστεί για να διευκολύνουν την αποτελεσματική κρατική λειτουργία, για να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς και να παρέχουν υπηρεσίες στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Έτσι, ενώ διάφορες δημόσιες αρχές και θεσμοί ανά περιφέρεια διαμορφώνουν διοικητικές διαδικασίες, υπογραμμίζεται η σημασία της συνεργασίας μεταξύ των φορέων για την ελαχιστοποίηση των γραφειοκρατικών καθυστερήσεων. Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, οι νομικές υπηρεσίες και η αστυνομία είναι υποχρεωμένες να τηρούν ορισμένες μεθόδους για την υλοποίηση, να δρουν σύμφωνα με τα ισχύοντα νομοθετικά πλαίσια και να ανταλλάσσουν εμπιστευτικές πληροφορίες με αποτελεσματικότητα και υπευθυνότητα. Η αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της αστυνομίας και των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας ενισχύει την αποδοτικότητα των οργανωσιακών διαδικασιών και έργων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι διάφορες πρωτοβουλίες συνεργασίας που διεξάγονται υπό την καθοδήγηση των δικτύων κατά της βίας, τα οποία λαμβάνουν χρηματοδότηση από εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Οι πρωτοβουλίες αυτές προσφέρουν μια σημαντική ευκαιρία για μεθοδολογικές, θεωρητικές και διαδικαστικές καινοτομίες εντός των συστημάτων των οποίων εφαρμόζονται.

Νομοθετικές Πτυχές

Στην Κύπρο, η νομοθετική εξουσία εμπίπτει στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία είναι υπεύθυνη για την εξέταση των νομοσχεδίων και των τροπολογιών που αναφέρονται στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και την υποβολή εκθέσεων στο Κοινοβούλιο. Παρότι η Βουλή των Αντιπροσώπων εξετάζει την εν λόγω νομοθεσία, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά την αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Τα βασικά νομοθετικά εργαλεία που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων περιλαμβάνουν το νόμο περί ίσης μεταχείρισης (2004) και το νόμο για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας (2017). Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις, ιδίως στους τομείς της ίσης αμοιβής και της πολιτικής εκπροσώπησης, οι οποίοι απαιτούν περαιτέρω νομοθετική ρύθμιση.

Τα Εθνικά Σχέδια Δράσης (ΕΣΔ) διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ισότητας των φύλων και η εξέλιξή τους κατά την τελευταία δεκαετία υπογραμμίζει τη σημασία τους. Το αρχικό ΕΣΔ (2010-2013) επικεντρώθηκε στην πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας μέσω ολοκληρωμένων πολιτικών, όπως τα προγράμματα πρόληψης, η ενίσχυση των υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων, και τις πρωτοβουλίες για την έρευνα και τη συλλογή δεδομένων. Τα μεταγενέστερα σχέδια, όπως το Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2014-2017, έθεσαν ως προτεραιότητα την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών. Το ΕΣΔ 2019-2023 διαμορφώθηκε έτσι ώστε να ευθυγραμμιστεί με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Σήμερα βρίσκεται σε ισχύ η Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα (2024-2026), η οποία βασίζεται στα θεμέλια που έθεσε το προηγούμενο Εθνικό Σχέδιο Δράσης, ενώ αντισταθμίζει ένα ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση μακροπρόθεσμων στόχων και προτεραιοτήτων. Μια άλλη σημαντική εξέλιξη είναι ο πρόσφατος νόμος για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών (2021), ο οποίος θεσπίζει τη δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου επιφορτισμένου με την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής που αποσκοπεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

Τα μέτρα παροχής νομικής προστασίας που είναι διαθέσιμα στις γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο περιλαμβάνουν τα προσωρινά περιοριστικά μέτρα, τα οποία απαγορεύουν την επαφή μεταξύ υπόπτων και θυμάτων, και περιοριστικά διατάγματα, τα οποία περιορίζουν τους δράστες από το να εισέρχονται ή να διαμένουν στην κατοικία της οικογένειας. Η Κύπρος έχει επίσης μεταφέρει σε εθνικό επίπεδο την οδηγία της ΕΕ (2012/29/ΕΕ) αναφορικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2016). Αυτό διασφαλίζει την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών και υποστήριξη προς τα θύματα βίας, και κυρίως για τις γυναίκες θύματα έμφυλης βίας.

Διαδικαστικές Πτυχές

Η συνεργασία μεταξύ των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα είναι απαραίτητη για την διασφάλιση της προστασίας και της ευημερίας των επιζώντων, όπως επίσης και για την ανάληψη της ευθύνης των πράξεων των δραστών για την αποτροπή περαιτέρω περιστατικών βίας.

Το διαδικαστικό πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών στην Κύπρο ακολουθεί μια αλληλουχία βημάτων. Συνήθως, τα θύματα ξεκινούν με την υποβολή καταγγελίας στο Αστυνομικό Τμήμα. Εάν είναι απαραίτητη η παροχή φιλοξενίας σε καταφυγίου, ξεκινάει η επικοινωνία με το Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ). Οι παραπομπές προς τα Προγράμματα δραστών προέρχονται κυρίως από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Πρόνοιας και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, με τους εργαζόμενους πρώτης γραμμής να τους παραπέμπουν στο πρόγραμμα του ΣΠΑΒΟ ή πιο σπάνια μέσω αυτοπαραπομπών. Οι διαδικασίες παραπομπής μεταξύ των υπηρεσιών, όπως μεταξύ των εργαζομένων πρώτης γραμμής στην Αστυνομία Κύπρου και του ΣΠΑΒΟ, διέπονται από πρωτόκολλο μεταξύ των υπηρεσιών. Επιπλέον, παραπομπές γίνονται επίσης από τα προγράμματα απεξάρτησης προς τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και στα θεραπευτικά προγράμματα των

δραστών του ΣΠΑΒΟ. Οι δράστες μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποκατάστασής τους. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι επαγγελματίες διατηρούν επαφή τόσο με τον δράστη όσο και με τους υπεύθυνους του προγράμματος απεξάρτησης προκειμένου να ενισχύσουν τα κίνητρα και την πρόθεση για συμμετοχή. Στην παρούσα φάση, δεν υπάρχει καθιερωμένη διαδικασία παραπομπής από τα δικαστήρια (όπως μέσω δικηγόρων ή δικαστών) στα προγράμματα των δραστών. Η πρόσβαση διευκολύνεται κυρίως μέσω αρμόδιων υπηρεσιών, δικαστικών αποφάσεων ή της αυτοπαραπομπής.

Αν και οι υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων και τα προγράμματα για τους δράστες λειτουργούν συχνά ανεξάρτητα λόγω διαφορετικής μεθοδολογίας και προσέγγισης, εντούτοις η συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας. Τα πρότυπα συνεργασίας, όπου οι υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και τα προγράμματα δραστών συνεργάζονται σε συγκεκριμένες υποθέσεις ή μοιράζονται πληροφορίες προς όφελος τόσο των θυμάτων όσο και των δραστών, έχουν αποδειχθεί πραγματικά χρήσιμα. Συγκεκριμένα νομικά πλαίσια διέπουν και τις δύο υπηρεσίες, επιτρέποντάς τους να συνεργάζονται σε συγκεκριμένες υποθέσεις ή να μοιράζονται πληροφορίες με τη συναίνεση των ενδιαφερομένων. Δυστυχώς, η απουσία επίσημου φορέα που να είναι υπεύθυνος για τη συγκέντρωση στοιχείων αναφορικά με τη συντροφική βία εμποδίζει τη κεντρική διαχείριση και τη δημοσιοποίηση των κρίσιμων πληροφοριών.

Ως εκ τούτου, παρά τις υπάρχουσες προκλήσεις, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών μπορεί να αποτελέσει μεγάλο πλεονέκτημα για μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η αντιμετώπιση των υπάρχοντων κενών τόσο στη συλλογή δεδομένων όσο και την παραπομπή θα ενισχύσει αυτή τη συνεργασία, υποστηρίζοντας μια πιο ολιστική προσέγγιση στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Συνοπτική Παρουσίαση των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών είναι καθοριστικής σημασίας για την παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης σε άτομα που έχουν βιώσει τραύμα ή θυματοποίηση. Με την καθιέρωση της συνεργασίας αυτής, οι οργανισμοί μπορούν να ενισχύσουν το γενικό σύστημα υποστήριξης και να συμβάλουν στην ευημερία των ατόμων που έχουν υποστεί βία ή κακοποίηση. Κοινή συνιστώσα μεταξύ των οργανώσεων είναι ότι έχουν τον ίδιο πρωταρχικό στόχο, δηλαδή την προστασία, την υποστήριξη και την ενδυνάμωση των ατόμων που έχουν υποστεί βία. Και οι δύο υπηρεσίες στοχεύουν πρωτίστως στην παροχή υποστήριξης και αποτελεσματικής βοήθειας σε όσους έχουν ανάγκη, προωθώντας την θεραπεία και την αποκατάστασή τους.

Προκειμένου να καθιερωθεί μια αμοιβαία επωφελής συνεργασία, είναι σημαντικό να διατηρείται ανοικτή επικοινωνία μεταξύ των υπηρεσιών. Αυτό περιλαμβάνει την τακτική ανταλλαγή πληροφοριών, την ενημέρωση και ανατροφοδότηση σχετικά με τα περιστατικά, ώστε να διασφαλίζεται μια συνεκτική και τεκμηριωμένη προσέγγιση. Επιπλέον, η κατανόηση των τρόπων παροχής υποστήριξης αλλά και η εξειδίκευση των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα για την αντιμετώπιση του τραύματος και της θυματοποίησης μπορεί να βοηθήσει τις υπηρεσίες να κατανοήσουν καλύτερα πώς μπορούν να υποστηρίξουν αποτελεσματικά τα άτομα που χρειάζονται βοήθεια.

Επίσης, η ανάπτυξη ενός σαφούς και αποτελεσματικού συστήματος παραπομπής είναι καθοριστικής σημασίας για την καθοδήγηση των ατόμων προς τις αρμόδιες υπηρεσίες. Αυτό διασφαλίζει ότι τόσο τα θύματα όσο και οι δράστες γνωρίζουν τις διαθέσιμες υπηρεσίες και επιλογές υποστήριξης και μπορούν να έχουν πρόσβαση ευκολά σε αυτούς, όταν τις χρειαστούν. Η αναζήτηση διάφορων προοπτικών ενσωμάτωσης της τεχνολογίας για καλύτερη συνεργασία, όπως οι κοινές βάσεις δεδομένων και οι πλατφόρμες επικοινωνίας, μπορεί να εκσυγχρονίσουν τις διαδικασίες και να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά.

Συστάσεις

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη το νομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο που σκιαγραφήθηκε παραπάνω, οι συστάσεις που απευθύνονται στην Κύπρο παρατίθενται συνοπτικά ανά συγκεκριμένο τομέα. Αναφορικά με τις πτυχές της πολιτικής, οι κύριες διαπιστώσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη για ενδυνάμωση της πολιτικής βούλησης, για προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατικών φορέων και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, και την παροχή βιώσιμης χρηματοδότησης. Πιο συγκεκριμένα, τα κύρια ζητήματα αφορούν την πλήρη εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και τη σύσταση επιτροπής για την εποπτεία της εν λόγω εφαρμογής. Επίσης, προκύπτει επιτακτική ανάγκη για καθιέρωση κρατικών πρωτοβουλιών που θα διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα με τα Προγράμματα Δραστών.

1. Σύσταση Επιτροπής για την εποπτεία της πλήρους εφαρμογής των προνοιών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.
2. Διασφάλιση της ανταλλαγής πληροφοριών και πρωτοκόλλων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
3. Παροχή επαρκούς χρηματοδότησης με σκοπό την προώθηση της ισότητας των φύλων, την πλήρη εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και τη βιωσιμότητα των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα και των Προγραμμάτων Δραστών.
4. Απαίτηση για καθορισμό της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα και των Προγραμμάτων Δραστών, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία σε δήμους και απομακρυσμένες περιοχές.
5. Προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ όλων των κυβερνητικών φορέων και των ΜΚΟ.

Από διοικητικής πλευράς, απευθύνεται **έκκληση για την εναρμόνιση του νομοθετικού πλαισίου με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες και για την τυποποίηση των διαφόρων διοικητικών διαδικασιών**. Πιο συγκεκριμένα, επισημαίνεται η σημασία της εναρμόνισης του εθνικού νομοθετικού συστήματος με όλες τις αρμόδιες αρχές, όπως οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας και τα Προγράμματα Δραστών, προκειμένου να διασφαλιστεί η εναρμόνιση της ορολογίας και των πρωτοκόλλων για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί εφικτή μια ολοκληρωμένη και ολιστική προσέγγιση που θα μεγιστοποιεί τους διαθέσιμους πόρους και θα συμβάλει στην ενίσχυση του συνολικού αντίκτυπου που έχουν τόσο τα παρεμβατικά προγράμματα όσο και οι υπηρεσίες υποστήριξης. Στην περίπτωση της Κύπρου, αυτό θα οδηγούσε σε ετυμηγορίες εις βάρος των δραστών, όπως η συμμετοχή τους σε προγράμματα παρέμβασης.

1. Εναρμόνιση του νομοθετικού πλαισίου σε όλες τις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να διασφαλιστεί συνοχή και συνέπεια στις προσπάθειες καταπολέμησης της ενδοοικογενειακής βίας.
2. Τυποποίηση των διοικητικών διαδικασιών και των πρωτοκόλλων παραπομπής, με στόχο την απλοποίηση των διαδικασιών και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας στην αντιμετώπιση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.
3. Διευκόλυνση της ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, μέσω αξιόπιστων διαδικασιών ανταλλαγής πληροφοριών και με χρήση τεχνολογικών μέσων.

Όσον αφορά τη νομική διάσταση, οι συστάσεις υπογραμμίζουν τη σημασία της προώθησης τροποποιήσεων στο νομοθετικό πλαίσιο με έμφαση στην προώθηση και καθιέρωση της συνεργασίας μεταξύ των οργανισμών αλλά και της υποχρεωτικής συμμετοχής των δραστών σε προγράμματα παρέμβασης.

1. Εισήγηση για έναρξη τροποποιήσεων στο νομικό πλαίσιο με σκοπό την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της ενεργούς συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.
2. Ανάπτυξη ξεκάθαρων διαδικασιών για τη διασφάλιση της έγκαιρης παραπομπής και της υποχρεωτικής συμμετοχής σε προγράμματα για τους δράστες.
3. Εφαρμογή εγχειριδίων και πρωτοκόλλων που περιγράφουν αναλυτικά τις διαδικασίες της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών, διασφαλίζοντας μια ενιαία προσέγγιση για την αντιμετώπιση των περιστατικών έμφυλης βίας.
4. Ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε σχολεία για την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με το νομικό πλαίσιο, τα δικαιώματα και τους διαθέσιμους πόρους για τα άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία, με στόχο την ενίσχυση της ενημέρωσης και της εξοικείωσης των μαθητών και των μαθητριών με τα δικαιώματα και τις επιλογές τους.

Από διαδικαστικής πλευράς, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα και των Δικαστικών Αρχών είναι πρωταρχικής σημασίας, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δομημένης και συνεχούς συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα και των Προγραμμάτων Δραστήων. Ο ανοικτός και διαρκής διάλογος μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εντοπίζονται στην επικοινωνία, αλλά και τη διασφάλιση μιας ολιστικής και συντονισμένης δράσης για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

1. Να δοθεί προτεραιότητα στις συνεργασίες με διάφορες υπηρεσίες και να εφαρμοστούν προγράμματα πρόληψης με σκοπό την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.
2. Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης Θυμάτων και των Δικαστικών Αρχών.
3. Προώθηση του ανοικτού και διαρκούς διαλόγου μεταξύ των φορέων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στην επικοινωνία.

Τέλος, δύο βασικές προτάσεις υπογραμμίζονται ως οριζόντια προτεραιότητα. Καταρχάς, η επαρκής χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για την υλοποίηση αποτελεσματικών δράσεων και πολιτικών, ιδίως όσον αφορά τα προγράμματα για τους δράστες. Η επαρκής χρηματοδότηση είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική και βιώσιμη λειτουργία αυτών των προγραμμάτων, επιτρέποντάς τους να προσφέρουν ολοκληρωμένη υποστήριξη και παρέμβαση τόσο στους δράστες όσο και στα θύματα έμφυλης βίας. Δεύτερον, η προώθηση της ισότητας των φύλων μέσω εκστρατειών εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης αποτελεί ουσιώδη ανάγκη. Οι εν λόγω εκστρατείες θα πρέπει να αμφισβητούν τα κοινωνικά στερεότυπα του φύλου και να ενημερώνουν το κοινό σχετικά με το νομικό πλαίσιο και τα δικαιώματα τους γύρω από τα θέματα που σχετίζονται με την έμφυλη βία. Με αυτόν τον τρόπο, η κοινωνία θα μπορέσει να διαμορφώσει μια πολιτισμική προσέγγιση που θα προάγει τον σεβασμό, την ισότητα και την ανάληψη ευθύνης, συμβάλλοντας έτσι στην πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας.

Βιβλιογραφία

Council of Europe. 2011. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Istanbul, 11.V.2011. [Online]. Available at: <https://rm.coe.int/168046031c> [Accessed 23 February 2024].

GREVIO. (2022). 4th General Report on GREVIO's Activities [Report]. Council of Europe. Retrieved from <https://rm.coe.int/4th-general-report-on-grevio-s-activities/1680aca199>

ASAP Multiagency Standard Agreement

Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του/της. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία ευθύνη για χρήση που μπορεί να γίνει των πληροφοριών που περιέχει.

ASAP_{2.0}

A Systemic Approach to address
Perpetrators of domestic violence

Funded by
the European Union

Association *NAIA*

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

www.work-with-perpetrators.eu